

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie z protestów T. Z., I. Ł., M. K., R. M., N. B., W. M., E. G., J. G., P. Z., B. Ł.
i J. L.

przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień
9 czerwca 2024 r.,

przy udziale Prokuratora Generalnego oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji
Wyborczej

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 31 lipca 2024 r.,

- 1. wyraża opinię, że zarzuty naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących ustalenia wyników głosowania są zasadne, ale bez wpływu na wynik wyborów;**
- 2. pozostawia protesty bez dalszego biegu w pozostałym zakresie.**

Paweł Czubik Joanna Lemańska Oktawian Nawrot

UZASADNIENIE

T. Z., I. Ł., M. K., R. M., N. B., W. M., E. G., J. G., P. Z., B. Ł. i J. L. (dalej: wnoszący protesty) w ustawowym terminie wnieśli tożsame treściowo protesty wyborcze do Sądu Najwyższego.

Wnoszący protesty zarzucili fałszowanie wyników głosowania w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w P., powiat [...], gmina B., województwo [...], na J. W., kandydującego z listy nr [...], i wnieśli o stwierdzenie nieważności wyborów w tym zakresie. W uzasadnieniach protestów wnoszący protest wskazali, że w dniu wyborów 9 czerwca 2024 r. oddali ważne głosy na ww. kandydata z listy nr [...], po czym po zapoznaniu się z protokołem komisji wyborczej stwierdzili, że przy nazwisku kandydata J. W. podano wynik „0 głosów”. Powyższe doprowadziło wnoszących protesty do wniosku, że doszło do fałszerstwa wyborczego.

Na poparcie podniesionych okoliczności każdy z wnoszących protest dołączył do protestu oświadczenie o oddaniu głosu na ww. kandydata oraz wydruk protokołu komisji wyborczej.

Mając na uwadze tożsamość podniesionych zarzutów oraz przytoczonych okoliczności faktycznych w każdym z ww. protestów, Sąd Najwyższy postanowił połączyć sprawy nimi zainicjowane i rozpoznać je łącznie pod sygn. I NSW 27/24.

Państwowa Komisja Wyborcza wniosła o pozostawienie protestów bez dalszego biegu, ewentualnie o wyrażenie opinii o ich bezzasadności.

Prokurator Generalny wyraził pogląd, że wniesione protesty należy pozostawić bez dalszego biegu.

Postanowieniem z 4 lipca 2024 r., I NSW 27/24, Sąd Najwyższy dopuścił dowód z oględzin kart do głosowania z Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w P., powiat [...], gmina B., województwo [...], celem ustalenia, czy: (1) wśród kart do głosowania, na których oddano głosy ważne ze względu na umieszczenie znaku "X", znajdują się takie, na których umieszczono znak "X" przy nazwisku kandydata z listy nr [...] J. W.; (2) wśród kart do głosowania, na których oddano głosy nieważne ze względu na umieszczenie znaku "X" przy nazwiskach dwóch lub większej liczby kandydatów z różnych list, znajdują się takie, na których umieszczono znak "X" przy nazwisku kandydata z listy nr [...] J. W.; (3) wśród kart do głosowania, na których oddano głosy nieważne, znajdują się takie, na których

przy nazwisku kandydata z listy nr [...] J. W. został umieszczony jakikolwiek znak, a jeśli tak, to jaki i w którym miejscu karty.

Z protokołu oględzin kart do głosowania z Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w P., przeprowadzonych 15 lipca 2024 r. przez Sąd Rejonowy w Staszowie, I Cps 3/24, wynika, że pakiet zawierający głosy ważne oddane na listę nr [...] zawierał łącznie 243 karty, przy czym w pakiecie tym znajdowało się 13 kart do głosowania na których oddano ważny głos – poprzez umieszczenie znaku "X" - przy nazwisku kandydata z listy nr [...] J. W..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protesty na podstawie art. 242 § 2 i art. 243 § 1 w zw. z art. 241 § 3 w zw. z art. 336 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 721, dalej jako: „k.wyb.”) należało częściowo uznać za zasadne, ale bez wpływu na wynik wyborów, a częściowo pozostawić bez dalszego biegu.

Zgodnie z art. 82 § 1 k.wyb. przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu: 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub 2) naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Na mocy art. 336 k.wyb. do protestów wyborczych i postępowania w sprawie stwierdzenia ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego stosuje się odpowiednio przepisy art. 241-246 k.wyb.

Stosownie do art. 243 § 1 zdanie pierwsze k.wyb. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241.

Natomiast w świetle art. 241 § 3 k.wyb., określającego warunki formalne protestu, osoba wnosząca protest powinna sformułować zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty. Protest powinien nadto spełniać warunki pisma procesowego określone w art. 126 Kodeksu postępowania

cywilnego. Niespełnienie przez podmiot wnoszący protest wymogów formalnych, skutkuje pozostawieniem protestu bez dalszego biegu (art. 243 § 1 k.wyb.).

Sąd Najwyższy stwierdził, że wszyscy wnoszący protest byli osobami uprawnionymi do jego wniesienia.

W niniejszej sprawie wnoszący protesty oświadczyli, że oddali ważne głosy na kandydata z listy nr [...] J. W., jednak w protokole Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w P. zawarto informację o braku głosów oddanych na tego kandydata. Na tej podstawie wnoszący protesty wysnuli wniosek o możliwości popełnienia przestępstwa fałszerstwa wyborczego, co potwierdzać miały uzyskane przez skarżących informacje od innych głosujących w tej samej komisji, którzy również mieli oddać głos na tego samego kandydata. Każdy ze skarżących na poparcie podniesionych okoliczności dołączył do swojego protestu oświadczenie o oddaniu głosu na ww. kandydata.

Tak zredagowane protesty w istocie wskazują, że wnoszący protesty, zwracając uwagę na niedokładności prac prowadzonych przez ww. Obwodową Komisję Wyborczą, które ich zdaniem objawiają się w wadliwym ustaleniu wyniku głosowania, podnieśli w istocie dwa rodzaje zarzutów: z jednej strony zarzuty naruszenia przez ww. Obwodową Komisję Wyborczą przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących ustalenia wyników głosowania na kandydata z listy nr [...] J. W., mające wpływ na wynik wyborów, a z drugiej strony zarzuty dopuszczenia się przestępstwa fałszerstwa wyborczego, które wywodzili z faktu, że kandydat, na którego mieli głosować, nie otrzymał żadnego ważnego głosu w komisji, w której wnoszący protest oddali swój głos.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zastrzeżeń wskazanych przez wnoszących protest dotyczących ustalenia wyników głosowania, wskazać należy, że zgodnie z art. 69 § 1 k.wyb. niezwłocznie po zakończeniu głosowania obwodowa komisja wyborcza ma obowiązek ustalić wyniki głosowania w obwodzie odpowiednio do przeprowadzanych wyborów.

Stosownie natomiast do treści art. 75 § 1 i 2 k.wyb., obwodowa komisja wyborcza ma obowiązek sporządzić, w dwóch egzemplarzach, protokół głosowania w obwodzie właściwy dla przeprowadzanych wyborów, w którym wymienia się odpowiednio dane, o których mowa w art. 70 § 2 k.wyb., oraz, odpowiednio do

przeprowadzanych wyborów, liczbę głosów nieważnych z wyszczególnieniem przyczyn nieważności i liczby głosów odpowiadających każdej z tych przyczyn, liczbę głosów ważnych ogółem z wyszczególnieniem liczby głosów oddanych na poszczególnych kandydatów albo na poszczególne listy kandydatów i każdego kandydata z tych list.

Sąd Najwyższy co do zasady podziela stanowisko zaprezentowane w sprawie I NSW 20/24, zgodnie z którym Kodeks wyborczy nie wprowadza domniemania, że każde twierdzenie wyborcy, że oddał głos na danego kandydata i głos ten został oddany w sposób prawidłowy, uznać należy za wiarygodne. „W świetle zasady tajności wyborów nie ma możliwości sprawdzenia, jak głosował dany wyborca, a twierdzenie skarżącego o oddaniu głosu na danego kandydata jest nieweryfikowalne. Kodeks wyborczy zawiera natomiast szereg instytucjonalnych gwarancji prawidłowego przebiegu procesu głosowania i liczenia głosów (mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni), zatem po oddaniu głosu nie ma już żadnej możliwości sprawdzenia, jak kto głosował. Samo subiektywne przekonanie wnoszącego protest, że oddał prawidłowy głos, który nie został uwzględniony, nie może stanowić obiektywnego i z natury rzeczy jedyne dowodu uzasadniającego taki protest (...) pomimo swojego przekonania o prawidłowości oddanego głosu, możliwe jest, że wnoszący protest pomylił się, głosując na innego kandydata lub oddając np. głos nieważny” (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2019 r., I NSW 65/19).

W niniejszej sprawie mamy jednak do czynienia z sytuacją nieco odmienną. W wyniku połączenia tożsamy treściowo protestów do wspólnego rozpoznania, Sąd Najwyższy uzyskał bowiem uwiarygodnione twierdzenie, podające w wątpliwość prawidłowość sposobu ustalenia wyników wyborów. O ile każdy z połączonych do wspólnego rozpoznania protestów zawierał jedynie oświadczenie własne wyborcy, a tym samym samodzielnie był niewystarczający dla przyjęcia jego zasadności, to wszystkie one łącznie stworzyły uprawdopodobnioną rację dla twierdzenia o możliwości wystąpienia nieprawidłowości w zakresie ustalenia wyników wyborów dla kandydata z listy nr [...] J. W.. W wyniku powyższego Sąd Najwyższy uznał za konieczne przeprowadzenie stosownego postępowania dowodowego.

Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie zapoznał się i dołączył do akt protokół z oględzin kart do głosowania z Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w P., przeprowadzonych 15 lipca 2024 r. przez Sąd Rejonowy w Staszowie, I Cps 3/24, które zostały wykonane w ramach pomocy prawnej na polecenie Sądu Najwyższego.

Jak wynika z przedmiotowego protokołu, w wyniku przeprowadzonych oględzin stwierdzono, że pakiet zawierający głosy ważne oddane na listę nr [...] zawierał 243 karty, przy czym w pakiecie tym znajdowało się 13 kart do głosowania, na których oddano ważny głos – poprzez umieszczenie znaku "X" - przy nazwisku kandydata z listy nr [...] J. W..

Przeprowadzone oględziny kart do głosowania, z których głosy uznano za ważne w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w P., wykazały tym samym zasadność podniesionych przez skarżących zarzutów, że doszło do uchybienia w zakresie liczenia głosów na wspomnianego kandydata. Z tych przyczyn protesty w tym zakresie należało ocenić jako zasadne. Mając jednak na uwadze skalę powyższych uchybień (błąd dotyczył jedynie 13 głosów), należało uznać, że powyższe uchybienia nie miały wpływu na ogólny wynik wyborów.

Natomiast w zakresie, w jakim skarżący podnieśli zarzuty dopuszczenia się przestępstwa fałszerstwa wyborczego, protesty nie spełniają wymogu przedstawienia bądź wskazania dowodów, na których oparto zarzuty.

W niniejszej sprawie, choć wnoszący protesty – podnosząc powyższe twierdzenia – dołączyli do protestów oświadczenia o oddaniu głosów na ww. kandydata, to jednak tego rodzaju oświadczenia nie mogą być uznane za miarodajne dowody potwierdzające popełnienie fałszerstwa wyborczego. Również twierdzenia wnoszących protesty, że posiadają informacje od innych osób, które głosowały w tej samej komisji, jakoby doszło do fałszerstwa wyborczego nie zostały w jakikolwiek sposób potwierdzone. Co więcej, samo stwierdzenie, że w danej komisji doszło do uchybień w zakresie liczenia głosów na danego kandydata (jak to miało miejsce w niniejszej sprawie) także nie stanowi wystarczającej podstawy do uznania, że doszło do celowego i świadomego manipulowania przy ustalaniu wyników głosowania, a tym samym, że mamy do czynienia z umyślnym fałszerstwem wyborczym.

Zgodnie z art. 241 § 3 k.wyb., ciężar dowodu spoczywa na osobie, która wnosi protest. Nie może być zatem tak, że oparty jedynie na własnym oświadczeniu protest będzie odnosił zamierzony skutek. Akceptacja takiej sytuacji pozwalałby bowiem skutecznie kwestionować wyniki wyborów przez osoby niezadowolone z ich wyników, jedynie w oparciu o niezweryfikowane twierdzenia tych osób (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2019 r., I NSW 65/19).

Z powyższy przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak pkt 1 i 2 postanowienia.

Paweł Czubik Joanna Lemańska Oktawian Nawrot

[SOP]

(r.g.)